

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

veilige dijken • droge voeten • schoon water

Omgevingskwaliteitsteam Sterke Lekdijk
T.a.v. voorzitter dhr. prof. ir. E.A.J. Luiten

Datum

17 januari 2019

Contactpersoon

Leon Nieuwland

Telefoonnummer

030 6 34 57 00

Uw kenmerken

2018-01 en 2018-02

Ons kenmerk

1473214

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Reactie op adviezen Team Omgevingskwaliteit

Geachte heer Luiten en leden van het Omgevingskwaliteitsteam,

Op 2 november 2018 en op 26 november 2018 heb ik uw adviezen aangaande de Nota van uitgangspunten van dijkversterking Wijk bij Duurstede-Amerongen (uw advies met kenmerk 2018-01) en de Nota kansrijke oplossingen van dijkversterking Salmsteke (uw advies met kenmerk 2018-02) in ontvangst genomen.

De genoemde adviezen zijn de eersten die we van u hebben mogen ontvangen. U heeft die gelegenheid aangegrepen om niet alleen op de specifieke adviesvragen te reageren, maar ook aan te geven hoe het adviesteam tegen de gehele opgave van de Sterke Lekdijk aankijkt.

Het doet mij genoegen dat het Omgevingskwaliteitsteam de hoge ambitie op ruimtelijke kwaliteit herkent. Ook spreekt u uw waardering uit voor de wijze waarop wij de omgeving en gebiedspartners betrekken.

Desondanks is een robuust, hoogkwalitatief en verrijkend ontwerp voor de dijkversterking niet vanzelfsprekend. Uw adviezen worden daarom zeer op prijs gesteld en inspireren ons om deze ambitie in te vullen. Ik ben ook verheugd met het gunstige moment waarop ik de adviezen van het Omgevingskwaliteitsteam heb ontvangen. Het project Sterke Lekdijk in het algemeen en de verschillende deelprojecten in het bijzonder, bevinden zich in een zeer vroege fase. Dat biedt ruimte om waar nodig bij te sturen.

Wij constateren dat uw adviezen verder reiken dan de invloed en bevoegdheden van het hoogheemraadschap alleen. Uw adviezen zijn besproken met de gebiedspartners op de bestuurlijke tafels van de dijkversterkingen Salmsteke en Wijk bij Duurstede-Amerongen. De inzichten zijn opgehaald en verwerkt in onze reactie, die u aantreft in de bijlage van deze brief.

Wij danken u hartelijk voor uw inspanning en kijken uit naar de verdere samenwerking.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden

mevrouw J. Goedhart
secretaris-directeur

P.J.M. Poelmann
dijkgraaf

Bijlage

Wij onderschrijven de wijze waarop u als Omgevingskwaliteitsteam tegen de opgave van de **Sterke Lekdijk als geheel** aankijkt. Deze hoogwaardige benadering hebben we vanaf het begin af aan onderstreept met het opstellen van een ruimtelijk kwaliteitskader, het instellen van een Omgevingskwaliteitsteam, het onderzoeken van belevingswaarden en de intensieve samenwerking met gebiedspartners. Ook het integrale ontwerpproces (een ontwerpproces met een iteratieve synthese van omgevingsbouwstenen en veiligheidsbouwstenen, aangestuurd door een landschapsarchitect), in plaats van een conventionele aanpak, getuigd daarvan.

Echter, de praktijk is weerbarstig. Zoals u zelf ook constateert, is dit een aanpak die niet gebruikelijk is in dijkversterkingenland. Een deel van uw adviezen richt zich daarom op het ontwerpproces zelf en zijn van toepassing op alle deelprojecten, zoals:

- ontwikkel eerst thematische bouwstenen en denk daarbij in verhaallijnen die fundamenteel onderscheidend zijn;
- ontstijg sectoraal denken en leg vanaf begin verbinding tussen de thema's;
- de verbinding tussen techniek en (de ruimere) omgeving moet sterker;
- betrek de principes uit het ruimtelijk kwaliteitskader in de beoordeling van oplossingsrichtingen en alternatieven.

Uw adviezen ervaren we als een steun in de rug, omdat deze werkwijze ook altijd onze intentie is geweest. We hebben uw adviezen ter harte genomen en bijgestuurd in het ontwerpproces van alle deelprojecten. Daarnaast hebben we de landschapsarchitecten bij elkaar gebracht en deze werkwijze en de verwachtingen over hun rol daarin nadrukkelijk besproken. Deze gezamenlijke sturings- en inspiratiesessie is een middel, dat we permanent in zullen zetten.

In beide adviezen zien we dezelfde inhoudelijke thema's terugkomen en doet u een hartenkreet om de historische kans van een samenhangende benadering niet te laten verkruimelen op het gebied van natuur, verkeer, cultuurhistorie en materialisatie.

Ook deze adviezen nemen wij ter harte. Nuancering die wij aanbrengen is dat een samenhangende benadering van belang is, maar tegelijkertijd recht moet worden gedaan aan gebiedsspecifieke kenmerken. Bepalende factoren hierin zijn:

- variatie in de ondergrond met bijbehorende verschillen in veiligheidsopgave en de daarbij horende subtiele veranderingen in het landschap en gebruik;
- historische verschillen in ontstaansgeschiedenis, zoals de eeuwenlange verdeling tussen Lekdijk Bovendams en Benedendams;
- de specifieke kansen en knelpunten per gebied en de wijze waarop gebiedspartners daarop willen acteren.

Het opstellen van een overstijgende visie voor verkeer en gebruik van de dijk is reeds opgestart. De provincie treedt daarbij op als trekker, en het hoogheemraadschap en de gemeentes leveren een actieve bijdrage. Het opstellen van een overstijgende visie op natuur zien wij niet als onderdeel van het project Sterke Lekdijk. De buitendijkse omgeving van de dijk maakt bijna geheel onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland. De verantwoordelijke overheid hiervoor is de provincie, die hiervoor de visie en het beleid opstelt. Vanuit de dijkversterking is het belang hoe wij vervolgens hiermee omgaan bij het project Sterke Lekdijk. Daarbij zullen we voortbouwen op het goede werk dat reeds is gedaan in het ruimtelijk kwaliteitskader. Belangrijke pijlers, waar we over in gesprek zijn met de provincie, zijn:

- het zoeken naar zoveel mogelijk ecologische waarde in de dijkzone;
- een betekenisvolle wijze van compenseren van natuur voor de gehele Sterke Lekdijk.

Materialisatie en cultuurhistorie als bindende factoren zijn naar onze mening de sleutel tot succes. We zullen daarvoor de hoofdprincipes van het ruimtelijk kwaliteitskader verder uitwerken met onze gebiedspartners. We maken daarbij graag gebruik van uw suggestie om op korte termijn de contouren van deze samenhangende benadering te schetsen in de samenstelling zoals u voorstelt.

Ook adviseert u ons over de formatie van de projectorganisatie om de ruimtelijke ambitie en plankwaliteit te waarborgen, door het inzetten van een 'supervisor' (een coördinerend landschapsarchitect) en 'oliemannetje' (een aanjager/mediator tussen belanghebbenden, gebiedspartners en waterschap). We zijn terughoudend in het toevoegen van rollen aan de toch al complexe structuur van de Sterke Lekdijk, waarin we met veel partijen in verbinding staan. De rol van 'oliemannetje' in het omgevingsproces wordt op dit moment ingevuld door de omgevingsmanager, projectmanager, ambtelijk opdrachtgever en gebiedsportefeuillehouder, ieder op zijn of haar niveau. Mocht er reden zijn om een dergelijke rol in te vullen of om gebiedspartners te ondersteunen, zullen wij dat niet nalaten. Uw wens om coördinatie in het uitwerken van de landschappelijke kwaliteit onderkennen wij. Hierin voorzien wij door op regelmatige basis met de betrokken landschapsarchitecten om gezamenlijk koers te bepalen, onder leiding van het strategisch team van de Sterke Lekdijk.

Voor **Salmsteke** ligt het ontkoppelen van de inrichting van de uiterwaard en het versterken van de dijk op dit moment niet in de rede, ook al lijkt er geen sterke inhoudelijke vervlechting. Hiermee willen we meekoppelkansen duidelijk op de agenda zetten en testen voor de volgende deelprojecten. Wij zullen op de thema's verkeer en natuur onderzoeken welke mogelijkheden er liggen om de betekenis als vijfsterrenlocatie toe te laten nemen. Ook de adviezen die u geeft ten aanzien van het ontwerpproces, krijgen een plek in het project. De ruimtelijke uitdagingen, die u terecht signaleert in relatie tot het tijdpad, zullen deels in de verkenningsfase (verkeer, natuur) en deels in de planuitwerkingsfase (cultuurhistorie, natuur, materialisatie) worden meegenomen.

Voor **Wijk bij Duurstede- Amerongen** hebben we het ontwerpproces en de alternatievenontwikkeling overeenkomstig uw adviezen bijgesteld. We zien voldoende mogelijkheid om het ambitieniveau te verhogen en de uitwerking van de door u genoemde overstijgende thema's natuur, verkeer, cultuurhistorie en materialisatie in ontwerpproces en alternatievenontwikkeling mee te nemen. Wij zijn het met u eens dat dit deelproject wellicht het meest vervlochten is met het thema 'ecologie'. Wat betreft de technische uitgangspunten gaat het ons niet zozeer over voorkeuren voor de ene of de andere technische maatregel, maar de uitlegbaarheid ervan in de ruimtelijke context. Met deze stappen verwachten we dat ontwerpproces en alternatievenontwikkeling meer koers, inspiratie en referentie krijgen. De verantwoordelijkheid voor koppelkansen zal worden belegd in een samenwerkingsovereenkomst. De hoogte van de participatiegraad verschilt per gebiedspartner en wordt op het moment van schrijven vastgelegd in een communicatie- en participatieplan voor de Sterke Lekdijk.